

LEGE
cu privire la activitatea de raționalizare

nr. 138-XV din 10.05.2001

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.81-83/608 din 20.07.2001

* * *

C U P R I N S

Capitolul I
DISPOZIȚII GENERALE

- [Articolul 1.](#) Reglementarea juridică
- [Articolul 2.](#) Propunerea de raționalizare
- [Articolul 3.](#) Protecția juridică a propunerii de raționalizare
- [Articolul 4.](#) Criteriile de protejabilitate a propunerii de raționalizare
- [Articolul 5.](#) Soluția tehnică și soluția organizatorică
- [Articolul 6.](#) Soluția nouă
- [Articolul 7.](#) Soluția utilă
- [Articolul 8.](#) Dreptul de autor asupra propunerii de raționalizare

Capitolul II
LEGALIZAREA DREPTULUI DE AUTOR ASUPRA PROPUNERII DE RAȚIONALIZARE

- [Articolul 9.](#) Depunerea cererii
- [Articolul 10.](#) Prioritatea propunerii de raționalizare
- [Articolul 11.](#) Retragera cererii
- [Articolul 12.](#) Înregistrarea cererii
- [Articolul 13.](#) Modificarea din inițiativa solicitantului a materialelor anexate la cerere
- [Articolul 14.](#) Avizarea cererii
- [Articolul 15.](#) Examinarea cererii
- [Articolul 16.](#) Eliberarea certificatului de raționalizator
- [Articolul 17.](#) Anularea deciziei privind recunoașterea propunerii de raționalizare
- [Articolul 18.](#) Contestarea refuzului de a recunoaște propunerea de raționalizare sau a anulării deciziei privind recunoașterea propunerii de raționalizare

Capitolul III
ORGANIZAREA ȘI FINANȚAREA ACTIVITĂȚII DE RAȚIONALIZARE

- [Articolul 19.](#) Organizarea activității de raționalizare la întreprindere
- [Articolul 20.](#) Mișcarea Obștească a Inventatorilor și Raționalizatorilor din Moldova "Inovatorul"
- [Articolul 21.](#) Finanțarea activității de raționalizare
- [Articolul 22.](#) Utilizarea propunerii de raționalizare

Capitolul IV

RECOMPENSA PENTRU ACTIVITATEA DE RAȚIONALIZARE

[Articolul 23.](#) Dreptul la recompensă

[Articolul 24.](#) Cuantumul recompensei

[Articolul 25.](#) Modul și termenele de acordare a recompensei

[Articolul 26.](#) Alte drepturi și facilități

[Articolul 27.](#) Stimularea de către stat a activității de raționalizare

Capitolul V

EXAMINAREA LITIGIILOR. TRATATELE INTERNAȚIONALE

[Articolul 28.](#) Examinarea litigiilor

[Articolul 29.](#) Drepturile persoanelor fizice și juridice străine

[Articolul 30.](#) Prioritatea tratatelor internaționale

Capitolul VI

DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

[Articolul 31](#) Intrarea în vigoare

[Articolul 32](#) Dispoziții tranzitorii

[Articolul 33](#) Aplicarea legii

[Articolul 34](#) Îndatoririle Guvernului

Notă: În textul actelor normative adoptate de Parlament:

cuvintele „limba moldovenească”, la orice formă gramaticală, se substituie cu cuvintele „limba română” la forma gramaticală corespunzătoare;

cuvintele „limba de stat”, „limba oficială” și „limba maternă”, la orice formă gramaticală, în cazul în care se are în vedere limba de stat a Republicii Moldova, se substituie cu cuvintele „limba română” la forma gramaticală corespunzătoare, conform Legii nr.52 din 16.03.2023, în vigoare 24.03.2023

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I

DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1. Reglementarea juridică

Raporturile apărute în legătură cu elaborarea și folosirea propunerilor de raționalizare între autorii acestor propuneri și subiecții activității de întreprinzător (întreprinderi, instituții, organizații, denumite în continuare *întreprinderi*), indiferent de tipul de proprietate și forma de organizare juridică, se reglementează de prezenta lege și alte acte normative.

Articolul 2. Propunerea de raționalizare

(1) Propunere de raționalizare se consideră:

a) soluția tehnică care prevede modificarea construcției unui articol, unei tehnici aplicate, tehnologii de producție sau a componenței materialului (substanței), care este nouă și utilă pentru întreprinderea căreia i-a fost înaintată;

b) soluția organizatorică, nouă pentru întreprindere, avînd ca efect economisirea resurselor materiale, financiare, energetice, de carburanți, de materii prime, ale forțelor de muncă, precum și a altor resurse, sau ameliorarea condițiilor de muncă și a ecologiei.

(2) Propunere de raționalizare se consideră, de asemenea, soluția ce conține un algoritm, un

program pentru calculator, noi pentru întreprinderea dată, care, aplicându-se la rezolvarea unei sarcini concrete, are ca efect economisirea timpului de mașină și ridicarea productivității utilajului asistat de calculator.

(3) Propunerea de raționalizare poate fi individuală sau colectivă.

(4) Propunere de raționalizare individuală se consideră propunerea elaborată de o singură persoană fizică.

(5) Propunere de raționalizare colectivă se consideră propunerea elaborată de două sau mai multe persoane fizice.

(6) Unei persoane fizice poate să-i aparțină un număr nelimitat de propuneri de raționalizare.

Articolul 3. Protecția juridică a propunerii de raționalizare

(1) Dreptul la propunerea de raționalizare este recunoscut și protejat de prezenta lege, acționează în cadrul întreprinderii care a recunoscut propunerea de raționalizare înaintată și este confirmat prin certificatul de raționalizator.

(2) Certificatul de raționalizator confirmă prioritatea propunerii de raționalizare și paternitatea propunerii.

(3) Propunerea de raționalizare care conține date a căror divulgare poate cauza prejudicii securității naționale se supune protecției și perfectării conform legislației și regulilor de lucru cu documentele secrete la întreprindere.

Articolul 4. Criteriile de protejabilitate a propunerii de raționalizare

(1) Propunerea de raționalizare se consideră protejabilă în cazul în care aceasta, prin soluția ei tehnică sau organizatorică, este nouă și utilă pentru întreprinderea dată.

(2) Conform prezentei legi, nu sînt protejabile propunerile care:

a) reduc fiabilitatea, durabilitatea construcțiilor, securitatea populației și a teritoriului în situații excepționale, asigurarea sanitară a lucrătorilor, protecția și securitatea mediului, apărarea împotriva incendiilor, securitatea muncii, precum și alți indicatori ai standardelor naționale și internaționale;

b) constituie semne convenționale, norme, materiale normative și metodice;

c) formulează doar sarcina sau stabilesc efectul posibil de pe urma aplicării propunerii, fără a indica soluția concretă;

d) contravin ordinii publice și moralei;

e) sînt elaborate de personalul tehnico-ingineresc sau științific al întreprinderilor de cercetări științifice, de proiectare, de construcții, tehnologice sau al subdiviziunilor de profil similar ale altor întreprinderi în procesul exercitării sarcinilor de serviciu sau a lucrărilor contractuale, ce țin de acestea.

(3) Modul de clasificare a propunerilor la categoria celor elaborate în procesul exercitării sarcinilor de serviciu se stabilește de întreprindere.

Articolul 5. Soluția tehnică și soluția organizatorică

(1) Se consideră tehnică soluția care rezolvă sarcinile practice ale întreprinderii cu ajutorul mijloacelor tehnice.

(2) Se consideră organizatorică soluția care rezolvă sarcinile practice ale întreprinderii cu ajutorul mijloacelor de conducere și/sau al celor administrativ-economice.

Articolul 6. Soluția nouă

Soluția propusă se consideră nouă pentru întreprindere dacă, pînă la depunerea cererii de modelul stabilit, soluția dată sau similară nu a fost cunoscută de specialiștii întreprinderii din surse accesibile în măsura suficientă pentru realizarea ei practică, cu excepția cazurilor cînd această soluție a fost folosită din inițiativa autorului (coautorilor) în decursul a cel mult 3 luni pînă la depunerea cererii.

Articolul 7. Soluția utilă

Soluția propusă se consideră utilă pentru întreprindere dacă, fiind aplicabilă din punct de vedere

tehnic sau organizatoric, asigură obținerea de către întreprindere a efectului economic sau a altui efect pozitiv.

Articolul 8. Dreptul de autor asupra propunerii de raționalizare

(1) Autor al propunerii de raționalizare se consideră persoana fizică prin a cărei muncă creatoare a fost elaborată.

(2) Dreptul de autor asupra propunerii de raționalizare este drept personal inalienabil și se protejează pe termen nelimitat.

(3) În cazul în care propunerea de raționalizare a fost elaborată în comun de către câteva persoane fizice, fiecare dintre acestea este coautor și dreptul de autor asupra propunerii în cauză aparține fiecăreia dintre ele.

(4) Componenta grupului de coautori ai propunerii de raționalizare se stabilește în baza acordului comun al tuturor persoanelor incluse în cererea depusă. Modificarea componentei grupului de coautori după depunerea cererii, de regulă, nu se admite. În cazuri excepționale, când paternitatea nu constituie obiect de litigiu și decizia privind propunerea înaintată încă nu a fost luată, chestiunea cu privire la modificarea componentei grupului de coautori poate fi examinată în cadrul întreprinderii.

(5) Modul de folosire a dreptului de autor asupra propunerii de raționalizare se stabilește de coautori prin acordul încheiat între aceștia.

(6) Nu este recunoscută drept coautor al propunerii de raționalizare persoana fizică care a acordat autorului doar asistență tehnică, organizatorică sau materială la elaborarea propunerii date ori a contribuit numai la legalizarea dreptului asupra acestei propuneri sau la aplicarea acesteia în producție.

(7) Însușirea dreptului de autor sau constrângerea la copaternitate atrage răspundere în conformitate cu legislația.

(8) În cazul în care propunerea de raționalizare a fost elaborată de câteva persoane fizice în mod singular, dreptul de autor aparține aceleia dintre acestea a cărei cerere are o dată anterioară prioritară.

(9) Drepturile autorului propunerii de raționalizare în raport cu care se admite succesiunea de drept se transmit moștenitorilor acestuia în baza testamentului sau conform legii.

Capitolul II

LEGALIZAREA DREPTULUI DE AUTOR ASUPRA PROPUNERII DE RAȚIONALIZARE

Articolul 9. Depunerea cererii

(1) Pentru ca propunerea de raționalizare să fie recunoscută, autorul depune o cerere de modelul stabilit către conducerea întreprinderii de a cărei activitate ține propunerea.

(2) Cererea se întocmește separat pentru fiecare soluție tehnică sau organizatorică.

(3) Dacă o oarecare propunere poate fi aplicată la câteva întreprinderi, autorul poate depune cerere către conducerea oricăreia dintre aceste întreprinderi. Dreptul autorului de a depune la altă întreprindere cerere de recunoaștere a aceleiași propuneri poate fi reglementat prin contractul încheiat între autor și conducerea întreprinderii la care inițial a fost depusă cererea.

(4) Cererea va conține: denumirea propunerii, datele de identificare ale autorului sau ale tuturor coautorilor (numele, prenumele, locul de muncă, funcția deținută); dacă cererea este depusă de o persoană care nu activează la întreprindere, se indică domiciliul acesteia.

(5) Cererea privind soluția tehnică va conține, pe lângă datele menționate la alin.(4), deficiențele existente ale construcției articolului, ale tehnologiei de producție și tehnicii aplicate sau ale compoziției materialului și necesitatea modificării acestora, esența soluției tehnice propuse în măsura necesară pentru realizarea ei în practică, precum și datele privind efectul pozitiv al aplicării acesteia.

(6) Cererea privind soluția organizatorică va conține, pe lângă datele menționate la alin.(4), argumentarea necesității aplicării acesteia, esența propunerii și datele privind efectul economic sau alt efect pozitiv al aplicării acesteia.

(7) În caz de necesitate, la cerere se anexează:

- a) materialele grafice și alte materiale (desene, scheme, schițe etc.);
- b) calculul efectului scontant de pe urma aplicării soluției propuse;

- c) acordul coautorilor privind distribuirea între ei a recompensei;
- d) alte materiale.

(8) Cererea și materialele anexate la aceasta trebuie să fie semnate de autor sau de toți coautorii menționați în cerere, indicându-se în acestea data depunerii lor.

(9) Materialele menționate la alin.(7) se prezintă concomitent cu depunerea cererii sau în decurs de o lună din ziua depunerii acesteia. În cazul în care solicitantul, în termenul stabilit, nu prezintă aceste materiale sau nu depune un demers cu privire la prelungirea termenului dat, procedura asupra cererii încetează.

(10) Cererea și materialele anexate la aceasta se redactează în limba română sau în limba rusă.

[Art.9 modificat prin [Legea nr.469-XV din 21.11.2003](#), în vigoare 01.01.2004]

Articolul 10. Prioritatea propunerii de raționalizare

(1) Prioritatea propunerii de raționalizare se stabilește conform datei primirii la întreprindere a cererii de recunoaștere a propunerii de raționalizare.

(2) Prioritate se atribuie autorului care primul a depus, în modul stabilit, cererea cu privire la propunerea dată, chiar și în cazul în care această propunere, inițial, a fost respinsă și respingerea nu a fost contestată de autor.

Articolul 11. Retragerea cererii

(1) Solicitantul este în drept să-și retragă oricând cererea, însă nu mai târziu de data luării deciziei asupra acesteia.

(2) În cazul existenței mai multor solicitanți, cererea poate fi retrasă doar cu acordul fiecăruia dintre aceștia.

Articolul 12. Înregistrarea cererii

(1) Cererea este primită de către întreprindere dacă propunerea ține de activitatea acesteia, indiferent de faptul unde lucrează solicitantul.

(2) În baza cererii primite se verifică respectarea dispozițiilor prevăzute de prezenta lege, efectuându-se, în termen de 5 zile, înregistrarea acesteia în registrul de evidență a cererilor de recunoaștere a propunerilor de raționalizare.

Articolul 13. Modificarea din inițiativa solicitantului a materialelor anexate la cerere

(1) După înregistrarea cererii, însă pînă la luarea deciziei asupra acesteia, solicitantul poate completa sau modifica descrierea propunerii, desenele, schemele, schițele fără a schimba esența propunerii. Modificările și completările se expun pe o foaie separată, indicându-se data prezentării și fiind semnate de către autor sau de către fiecare dintre coautori.

(2) Modificarea esenței propunerii se consideră propunere nouă, care trebuie să fie legalizată printr-o cerere aparte.

Articolul 14. Avizarea cererii

(1) Cererea înregistrată la întreprindere se remite pentru avizare acelor subdiviziuni și servicii ale acesteia de a căror activitate aceasta ține nemijlocit.

(2) În aviz se confirmă (sau se neagă) existența soluției tehnice în propunere, precum și se evaluează noutatea și utilitatea acesteia. În cazul soluției organizatorice, se evaluează noutatea și efectul economic sau alt efect pozitiv obținut de pe urma utilizării acesteia. Lipsa noutății sau utilității, inoportunitatea aplicării soluției propuse se argumentează în modul corespunzător.

Articolul 15. Examinarea cererii

(1) După primirea avizului, cererea se examinează de către conducerea întreprinderii, luându-se o decizie asupra acesteia în decurs de o lună din ziua primirii ei.

(2) Decizia poate fi luată atât de către conducătorul întreprinderii, cât și de conducătorul subdiviziunii

corespunzătoare care a primit această misiune printr-un ordin (dispoziție) pe întreprindere.

(3) Asupra propunerii înaintate poate fi luată una din următoarele decizii:

a) de a recunoaște propunerea de raționalizare și de a încheia cu autorul (coautorii) un contract în conformitate cu legislația;

b) de a efectua încercarea experimentală a propunerii;

c) de a respinge propunerea.

(4) Dacă propunerea de raționalizare este recunoscută doar parțial, în decizie se indică care compartiment al acesteia este recunoscut drept propunere de raționalizare.

(5) Dacă se cere efectuarea unei încercări experimentale a propunerii, termenul stabilit la alin.(1) se prelungeste pe durata necesară efectuării acesteia.

(6) Decizia privind respingerea propunerii va conține motivele respingerii.

(7) Decizia luată asupra propunerii înaintate se aduce la cunoștința autorului (coautorilor) în termen de 5 zile de la data adoptării acesteia.

Articolul 16. Eliberarea certificatului de raționalizator

(1) Autorului sau fiecăruia dintre coautorii propunerii de raționalizare, în termen de o lună din ziua luării deciziei privind recunoașterea propunerii de raționalizare, i se eliberează certificatul de raționalizator de modelul stabilit. Textul și forma certificatului se aprobă de către Guvern.

(2) Certificatul de raționalizator se semnează de către conducătorul întreprinderii. Certificatul de raționalizator este un document pe termen nelimitat.

(3) Datele privind fiecare dintre propunerile ulterioare de raționalizare ale autorului se consemnează în același certificat în ordinea stabilită la alin.(1).

[Art. 16 modificat prin [Legea nr.160 din 07.07.2016](#), în vigoare 16.09.2016]

Articolul 17. Anularea deciziei privind recunoașterea propunerii de raționalizare

Decizia privind recunoașterea propunerii de raționalizare, în cazul depistării încălcărilor prevederilor prezentei legi, poate fi anulată de către conducătorul întreprinderii doar pînă la remunerarea autorului (coautorilor) pentru propunerea dată.

Articolul 18. Contestarea refuzului de a recunoaște propunerea de raționalizare sau a anulării deciziei privind recunoașterea propunerii de raționalizare

(1) Pentru examinarea contestației împotriva refuzului de a recunoaște propunerea de raționalizare sau a anulării deciziei privind recunoașterea propunerii de raționalizare, la întreprindere se creează o comisie de litigii, în a cărei componență intră reprezentanți ai administrației și ai consiliului organizației primare a Mișcării Obștești a Inventatorilor și Raționalizatorilor din Moldova "Inovatorul" sau ai organului sindical al întreprinderii.

(2) Autorul este în drept să conteste în comisia de litigii refuzul de a recunoaște propunerea de raționalizare sau anularea deciziei privind recunoașterea propunerii de raționalizare în termen de 2 luni de la data adoptării unei atare decizii.

(3) Autorul este în drept să participe la examinarea contestației sale.

(4) Decizia luată de către comisie este definitivă.

Capitolul III

ORGANIZAREA ȘI FINANȚAREA ACTIVITĂȚII DE RAȚIONALIZARE

Articolul 19. Organizarea activității de raționalizare la întreprindere

(1) Întreprinderea organizează activitatea în domeniul raționalizării, creează condiții pentru dezvoltarea activității de raționalizare, primește și examinează cererile de recunoaștere a propunerilor de raționalizare care țin de activitatea acesteia, organizează aplicarea acestora, elaborează nomenclatoare de sarcini recomandate pentru soluționare, desfășoară concursuri și alte activități, acordă, în modul stabilit, recompense raționalizatorilor și prime pentru contribuție la aplicarea propunerilor de raționalizare, creează comisii de litigii, ține evidența, în modul stabilit, a utilizării propunerilor de raționalizare,

pregătește dări de seamă, soluționează și alte sarcini în conformitate cu prezenta lege.

(2) Întreprinderea este în drept să elaboreze, în baza prezentei legi, și să aprobe regulamentul său cu privire la activitatea de raționalizare, aplicabil la propriile condiții, posibilități de producție și financiare, precum și procedura de examinare a cererilor de recunoaștere a propunerilor de raționalizare și de luare a deciziilor asupra acestora.

Articolul 20. Mișcarea Obștească a Inventatorilor și Raționalizatorilor din Moldova "Inovatorul"

(1) Dezvoltarea activității de raționalizare la întreprindere se realizează cu concursul organizației primare a Mișcării Obștești a Inventatorilor și Raționalizatorilor din Moldova.

(2) Întreprinderea contribuie pe toate căile la realizarea de către organizația primară a Mișcării Obștești a Inventatorilor și Raționalizatorilor din Moldova a sarcinilor ei statutare.

(3) Mișcarea Obștească a Inventatorilor și Raționalizatorilor din Moldova exercită control public asupra respectării drepturilor autorilor propunerilor de raționalizare și protejează interesele acestora.

(4) În scopul dezvoltării și stimulării activității de raționalizare, în structura Mișcării Obștești a Inventatorilor și Raționalizatorilor din Moldova se creează un fond de inovații care, în activitatea sa, se conduce după hotărârile Guvernului.

Articolul 21. Finanțarea activității de raționalizare

(1) Finanțarea cheltuielilor întreprinderii pentru raționalizare se efectuează conform devizelor de cheltuieli pentru activitatea de raționalizare.

(2) Cheltuielile ce țin de activitatea de raționalizare, inclusiv cheltuielile pentru efectuarea lucrărilor experimentale, executarea și încercarea mostrelor și prototipurilor în baza propunerilor de raționalizare, pentru organizarea expozițiilor, concursurilor și altor activități, precum și pentru plata recompensei pentru propunerile de raționalizare, se referă la prețul de cost al producției întreprinderii.

(3) Organizațiile bugetare efectuează finanțarea activității de raționalizare din contul economisirii mijloacelor obținute de pe urma altor genuri de activitate, efectuată în corespundere cu legislația.

Articolul 22. Utilizarea propunerii de raționalizare

(1) Propunerea de raționalizare ce ține de procesul tehnologic se consideră utilizată de la data aplicării acesteia în producție.

(2) Propunerea de raționalizare ce ține de construcția (structura) sau materialul (substanța) articolului se consideră utilizată de la data realizării sau aplicării acesteia în producția executată sau exploatată.

(3) Propunerea de raționalizare care conține o soluție organizatorică, precum și un algoritm, un program pentru calculator, se consideră utilizată de la data aplicării acesteia.

(4) Utilizarea propunerii de raționalizare se confirmă printr-un proces-verbal corespunzător, care se întocmește nu mai târziu decât în termen de o lună de la data utilizării acesteia.

Capitolul IV

RECOMPENSA PENTRU ACTIVITATEA DE RAȚIONALIZARE

Articolul 23. Dreptul la recompensă

(1) Autorul (coautorii) propunerii de raționalizare are dreptul la recompensă.

(2) Recompensa pentru propunerea de raționalizare se calculează și se plătește autorului (coautorilor) de către întreprinderea care a recunoscut propunerea de raționalizare în cazurile:

a) utilizării de către întreprindere a propunerii de raționalizare;

b) recunoașterii propunerii de raționalizare prin achitarea recompensei în avans;

c) includerii propunerii de raționalizare în documentația tehnică transmisă pe bază de contract altei întreprinderi.

Articolul 24. Cuantumul recompensei

(1) Cuantumul recompensei pentru propunerea de raționalizare se stabilește de către întreprindere

de comun acord cu autorul (coautorii) și se indică în contractul încheiat între aceștia.

(2) Cuantumul recompensei constituie nu mai puțin de 15 la sută din suma efectului economic anual obținut de pe urma utilizării de către întreprindere a propunerii de raționalizare respective sau nu mai puțin de 10 salarii minime - în cazul obținerii de către întreprindere a unui alt efect pozitiv. Cuantumul recompensei nu are caracter limitativ.

(3) Recompensa pentru propunerea de raționalizare, transmisă în bază de contract altei întreprinderi în componența documentației tehnice, se stabilește, de asemenea, în mărime de nu mai puțin de 15 la sută din suma efectului economic anual obținut de pe urma utilizării acesteia. Efectul economic în cazul dat se stabilește prin expertiză.

(4) În cazul în care una și aceeași propunere a aceluiași autor (coautori) este recunoscută drept raționalizare de către mai multe întreprinderi, fiecare dintre aceste întreprinderi, independent de celelalte, acordă recompensă autorului (coautorilor).

Articolul 25. Modul și termenele de acordare a recompensei

Modul și termenele de acordare a recompensei pentru propunerea de raționalizare se stabilesc de către întreprindere sau în baza contractului încheiat între întreprindere și autor (coautori).

Articolul 26. Alte drepturi și facilități

(1) Întreprinderea este în drept să acorde recompensă, indiferent de alte tipuri de plăți, persoanelor care contribuie la activitatea de raționalizare.

(2) Cuantumul recompensei pentru contribuție la activitatea de raționalizare este stabilit independent de către întreprindere în baza unui proces-verbal, în care se indică rezultatele concrete ale acestei activități și gradul de participare la aceasta a persoanei căreia i se acordă recompensă.

(3) Autorul (coautorii) propunerii de raționalizare are dreptul să participe la lucrările de pregătire pentru utilizarea propunerii sale.

(4) Dacă autorul (coautorii) propunerii de raționalizare este antrenat la lucrări ce țin de pregătirea pentru utilizare a propunerii sale ori participă la elaborarea documentației tehnice corespunzătoare, întreprinderea încheie cu acesta un contract privind executarea acestor lucrări (cu excepția lucrărilor realizate în regim de exercitare a sarcinilor de serviciu) sau îi plătește o primă pentru contribuție la utilizarea propunerii de raționalizare date. Cuantumul primei se stabilește de către întreprindere.

(5) Dacă, în urma utilizării propunerii de raționalizare, la întreprindere sînt introduse tarife mai mici, munca autorului (coautorilor), precum și munca angajaților care au participat la pregătirea pentru utilizarea acestei propuneri se remunerează, în termen de 6 luni de la data utilizării acesteia în producție, conform tarifelor vechi.

(6) Întreprinderea este în drept să stabilească și alte condiții de stimulare materială și morală a raționalizatorilor și a persoanelor care contribuie la activitatea de raționalizare.

(7) Pentru contribuție la activitatea de raționalizare pot fi premiați atât lucrătorii scriptici, cît și persoanele angajate prin alte forme de acord de muncă în cadrul întreprinderii.

Articolul 27. Stimularea de către stat a activității de raționalizare

Statul stimulează activitatea de raționalizare. Autorilor propunerilor de raționalizare care au o mare importanță pentru economia țării li se poate conferi, în modul stabilit, titlul onorific al Republicii Moldova. Alte mijloace și metode de stimulare de către stat a activității de raționalizare se stabilesc prin acte normative corespunzătoare.

Capitolul V

EXAMINAREA LITIGIILOR. TRATATELE INTERNAȚIONALE

Articolul 28. Examinarea litigiilor

(1) Litigiile apărute în legătură cu activitatea de raționalizare, cu excepția litigiilor privind recunoașterea propunerii de raționalizare, se examinează în instanța de judecată.

(2) Pe cale judiciară se examinează litigiile privind:

- a) paternitatea (copaternitatea) propunerii de raționalizare;
- b) repartizarea recompensei între coautori;
- c) alte litigii apărute în legătură cu activitatea de raționalizare, cu excepția cazurilor când soluționarea acestor litigii este atribuită prin lege altor organe.

Articolul 29. Drepturile persoanelor fizice și juridice străine

Persoanele fizice și juridice străine din țările membre ale tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte beneficiază de drepturile acordate prin prezenta lege la fel ca și persoanele fizice și juridice ale Republicii Moldova. Prevederile prezentei legi sînt aplicabile și în cadrul acordurilor bilaterale sau de reciprocitate.

Articolul 30. Prioritatea tratatelor internaționale

Prevederile tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte sînt prioritare în raport cu prevederile prezentei legi.

Capitolul VI DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

Articolul 31

Prezenta lege intră în vigoare după 3 luni de la data publicării.

Articolul 32

Pîna la aducerea legislației în corespundere cu prezenta lege, actele normative în vigoare se aplică în măsura în care nu contravin acesteia.

Articolul 33

(1) Prezenta lege se aplică raporturilor juridice care apar după intrarea ei în vigoare.

(2) Cererile de recunoaștere a propunerii de raționalizare depuse anterior, asupra cărora procedura nu a fost încheiată la data intrării în vigoare a prezentei legi, se examinează în modul stabilit de prezenta lege. Totodată, condițiile de recunoaștere a propunerii de raționalizare se stabilesc conform actelor normative care erau în vigoare la data depunerii cererii.

(3) Certificatele de raționalizator eliberate pînă la intrarea în vigoare a prezentei legi se consideră echivalente, din punct de vedere al regimului de drept, cu certificatele de raționalizator eliberate în conformitate cu prezenta lege.

Articolul 34

Guvernul, în termen de 3 luni:

- va prezenta Parlamentului propuneri privind aducerea legislației în vigoare în concordanță cu prezenta lege;

- va aduce actele sale normative în corespundere cu prezenta lege;

- va asigura reexaminarea și anularea de către ministere și departamente a actelor lor normative care contravin prezentei legi;

- va elabora și va aproba, în baza prezentei legi, actele normative respective, subordonate legii.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Eugenia OSTAPCIUC

Chișinău, 10 mai 2001.

Nr.138-XV.